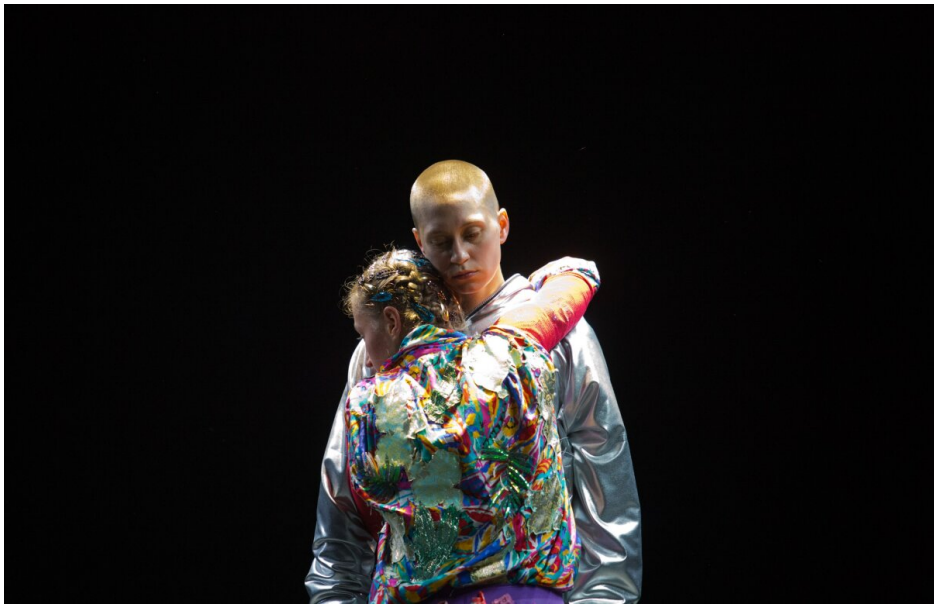

SZUM / Pole Reports from Space

THE SPACE BETWEEN / ECCE ETIENNE GUILLOTEAU & CLAIRE CROIZÉ

Het verleden van de toekomst

Pieter T'Jonck
Gezien op 30 september 2020
Stuk, Leuven

Niemand kan zich wellicht nog veel voorstellen bij experimentele elektroakoestische muziek uit de tweede helft van de twintigste eeuw. Nog minder mensen weten dat er ook in Polen muzikanten op dat terrein actief waren. In 'Pole Reports from Space brengen Etienne Guilloteau en Claire Croizé (ECCE) zo'n muziek echter helemaal tot leven. Een klein concertje van 'The space between' vormt een mooie introductie op deze bijzondere avond.

01 OKTOBER 2020

In 1957 begon er iets te broeien in de Poolse muziekwereld. Zonder dat de overheid er erg in had experimenteerden muzikanten van de 'Polish Radio Experimental Studio' ('PRES') met elektroakoestische muziek. Een oefening in stiekem vrijheid beleven. De groep overleefde de val van het Ijzeren Gordijn, maar in 2004 viel over deze studio dan toch ook het doek. De laatste jaren werd het oeuvre van deze muzikanten van onder het stof gehaald. Tot mijn verrassing behoorde ook Krzystof Penderecki ertoe.

Door eerdere contacten kregen Etienne Guilloteau en Claire Croizé van het 'Art Stations Foundation' in Poznan, Polen, de uitnodiging om een choreografie te creëren op deze muziek. Het resultaat is op zijn minst bijzonder te noemen. Deze muziek klinkt dan wel nog steeds verrassend hedendaags, op het overdadig gebruik van echokamers na, maar toch werd ze met primitieve houtje-touwtje middelen in elkaar gebokst. In een klein concert voor de voorstelling van ECCE toont het collectief 'The space between' in het mini-concert 'SZUM' hoe dat in zijn werk ging en hoe dat klonk.

Terwijl Katharina Smets ritmisch klanken uitbrengt en tussendoor het verhaal van 'PRES' vertelt, spelen Inne Eysermans en Ingrid Leonard die muziek na. Je ziet hoe ze zelfs uit simpele middelen als tikkende keitjes ongewone klankbeelden kunnen halen. Op de achtergrond lopen ondertussen videobeelden. Aanvankelijk zijn het abstracte composities, die doen denken aan El Lissitsky, Kandinsky of Malevitsj, maar wel meetrillen op de klanken. Later versmelten ze met beelden van watervlakken, of een glazen bak waarin keitjes opgeschud

worden. Het zijn middelen die de musici van PRES inzetten in hun composities. Zo komen die helemaal tot leven.

Een betere introductie tot ‘Pole reports from space’ kon je je niet indenken. De choreografie berust immers op net hetzelfde houtje-touwtje principe als de muziek, en produceert net zo effecten die je nooit had kunnen bevroeden. Dat ligt om te beginnen al aan de kostuums van Anne-Cathérine Kunz. Krystyna Lama Szydłowska (in het vervolg ‘Lama’) verschijnt in een zilverkleurige legging en dito windjack. De kap van die jas is dichtgeknoopt en gesjord rond haar hoofd. Haar gezicht is daardoor enkel nog een zwart gat in het zilveren pantser. Op haar rug zijn vier ook alweer zilveren buidels geknoopt. Een *cyborg avant la lettre*.

Justyna Kalbarczyk daarentegen verschijnt in een tenue met honderden reepjes kleurige reepjes stof erop gestikt. Een bloemenmeisje. De flonkerende spelden in haar opgestoken haar versterken dat betoverende beeld. De twee performers staan zo, in zuivere ‘Doctor Who’-stijl voor twee clichés die die de verbeelding van de sixties kleurden: de machinemens en de mens die terugkeert naar zijn natuurlijke onschuld. Als daar een laag ‘futuristische’ muziek bovenop komt ben je meteen klaar voor een choreografische versie van ‘Back to the Future’.

Het mooie van de voorstelling is echter dat ze niet blijft hangen in die cliché’s. Natuurlijk zijn de bewegingen van de twee performers vaak zeer verschillend, als twee polen in een krachtenveld. Maar dat krachtenveld is ver van stabiel, net zo min als hun personage. Daardoor heb je de indruk dat ze steeds weer nieuwe verhalen aanzetten in hun soms op het chaotische af gevarieerde bewegingen. Maar eigenlijk is er enkel de suggestie van verhalen, nooit iets als een werkelijk coherente actie. Net zo min is er een snel herkenbare choreografische structuur.

Daardoor kan je moeilijk een naam of een woord plakken op wat je ziet. Toch werkt de dans intens in op je verbeelding, net zoals de atmosferische muziek, omdat ze vol kleine bewegingen en beelden zit die telkens haast meteen een belletje laten rinkelen in je hoofd. Maar dan is er weer aan ander belletje, en nog een ander belletje. Je hersens draaien overuren om het allemaal te volgen, maar dat bepaalt nu net het plezier dat je beleeft aan de vertoning.

Het gesofisticeerde lichtplan van Dominique Pollet voegt daar het zijne aan toe. Het vertrekt bij een archaïsch-futuristisch beeld van TL-buizen die in V-vorm vrij in de ruimte zweven. Ze flakkeren onverwacht op of deemsteren toverachtig weg, maar altijd geven ze de indruk dat de ruimte een *space battleship* is. Of zoiets. Later in de voorstellingen geven grote groepen spots het podium echter zeer gericht een andere aanblik. Het lijkt dan alsof je de dansers in onherbergzame streken of op verre planeten verzeilden.

Zo blijft het stuk maar evolueren. Ergens halverwege pakken de performers de buidels op Lama’s rug uit. Ze halen balen glinsterende of bebloemde stof uit, en ook nieuwe kostuums. Lama sjort een bizar patchwork van anoraks rond haar lijf, Kalbarczyk een glanzende overall. Ze benaderen nu, elk op hun manier, het publiek, maken direct oogcontact en laten balen stof achter op lege stoelen tussen de mensen.

Van een cyborg en een bloemenmeisje is nu geen sprake meer. Eerder van twee overlevers in een vijandige wereld. Gedenkwaardig is het moment dat de twee vrouwen elkaar lijken voort te slepen door een sneeuwstorm. Tot ze bij een lap stof aanbelanden en plots gered zijn. Het is alsof je naar een *sci-fi* avonturenfilm of een *game* zat te kijken, maar dan in een houtje touwtje versie.

De scène roept zo de sfeer van films van 50 of 60 jaar geleden op. *Special effects* bestonden toen nog nauwelijks, maar dat belette filmmakers en muzikanten toen ook niet om hun wildste verbeelding van de toekomst met huis-tuin-en-keuken middelen op te roepen.

Wilde verbeelding, toekomstvisioenen, maar wel met de ouderwetse gloed van Technicolor en minimale technologie. Belichaamd door twee vrouwen die steeds weer anders verschijnen. Het is wonderlijk en prachtig. De toekomst zag er nooit zo mooi uit.